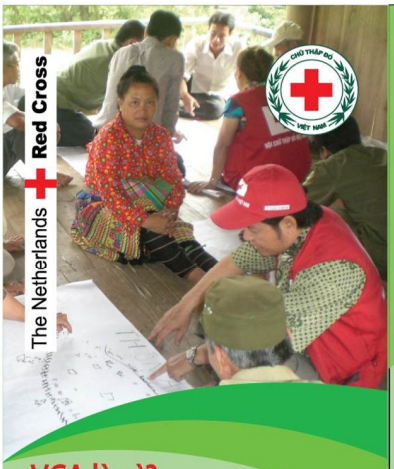

VCA là gì?

• VCA là viết tắt của cụm từ tiếng Anh "Vulnerability and Capacity Assessment", có nghĩa là Đánh giá tình trạng dễ bị tổn thương và khả năng.

• VCA là một quá trình thu thập và phân tích thông tin về các mức độ tổn thương và khả năng khác nhau của xã.

• VCA giúp lãnh đạo xã trong quá trình lập kế hoạch cũng như giúp lãnh đạo xã nắm rõ hơn nguồn lực và khả năng của xã mình quản lý. Do đó cộng đồng xã sẽ tăng khả năng ứng phó với thảm họa đồng thời cũng hồi phục nhanh hơn sau thảm họa.

• Trong một quá trình đánh giá VCA, toàn thể cộng đồng xã sẽ cùng nhau xác định và phân tích các tổn thương, khả năng và hiểm họa mà cộng đồng phải đối mặt. Sau đó cộng đồng và chính quyền xã sẽ cùng lập một kế hoạch chung để chuẩn bị, phòng ngừa, giảm thiểu rủi ro thảm họa.

Tại sao nên tiến hành VCA trên địa bàn xã?

• Việt Nam là một nước thường xuyên bị ảnh hưởng của thiên tai. Thiên tai tác động nghiêm trọng đến đời sống người dân và có thể hạn chế khả năng phát triển của họ. Đó là lý do tại sao việc các cộng đồng dân cư tại những khu vực dễ bị ảnh hưởng của thiên tai phải chuẩn bị tốt để ứng phó và hồi phục nhanh hơn sau thảm họa là điều vô cùng quan trọng. Quản lý thảm họa dựa vào cộng đồng là một quá trình cần thiết để đạt được điều này.

• Quản lý thảm họa dựa vào cộng đồng là một quy trình trong đó các cộng đồng dễ gặp rủi ro sẽ chủ động tham gia vào việc xác định, phân tích, xử lý, giám sát và đánh giá các rủi ro thảm họa nhằm giảm thiểu mức độ tổn thương đồng thời tăng cường năng lực của cộng đồng đó. Điều này đồng nghĩa với việc các quyết định được đưa ra và việc thực hiện các hoạt động quản lý rủi ro thảm họa phải lấy người dân làm trọng.

• Việc tạo điều kiện để những người bị tổn thương nhiều nhất trong cộng đồng (ví dụ như người già, phụ nữ, trẻ em, người khuyết tật, người nghèo) tham gia vào quá trình VCA là điều tối quan trọng. Sự hỗ trợ của những người ít bị tổn thương nhất trong cộng đồng cũng rất cần thiết.

• Để tiến hành Quản lý rủi ro thảm họa dựa vào cộng đồng theo một cách đúng đắn, việc hiểu rõ tình hình địa phương và đảm bảo sự tham gia của người dân là cần thiết. VCA là một phương tiện giúp đảm bảo điều này. VCA là một phần quan trọng của quá trình Quản lý rủi ro thảm họa dựa vào cộng đồng. VCA giúp cộng đồng xã hiểu rõ hơn chính khả năng, tình trạng tổn thương và rủi ro của họ tại cộng đồng. Hiểu rõ được những điểm này là mấu chốt để có những biện pháp phù hợp giúp vượt qua khó khăn.

• Bên cạnh đó, VCA còn là một quá trình khuyến khích sự tham gia và làm chủ của người dân, kể cả những người dễ bị tổn thương nhất trong xã hội. Trên cương vị lãnh đạo , anh/chị sẽ thấy rằng VCA rất hữu ích. Chương trình Quản lý rủi ro thảm họa dựa vào cộng đồng của Chính phủ (Quyết định 1002) cũng ghi nhận tầm quan trọng của VCA và coi đó là một trong những hoạt động then chốt cần được thực hiện trong quá trình Quản lý rủi ro thảm họa dựa vào cộng đồng.

Trên cương vị lãnh đạo, anh/chị sẽ sử dụng kết quả đánh giá VCA như thế nào?

• Chúng tôi tin rằng các lãnh đạo xã hoàn toàn nắm được các vấn đề chính yếu trên địa bàn xã. Tuy nhiên, với VCA, lãnh đạo xã còn có cơ hội biết được người dân nhận thức các vấn đề này như thế nào. Đồng thời VCA cũng giúp lãnh đạo xã nắm được thấu đáo các vấn đề cụ thể của từng thôn trong xã, kể cả các rủi ro tiềm ẩn.

• Một số các biện pháp để khiến cộng đồng xã phục hồi nhanh hơn sau thiên tai thực chất nằm trong khả năng của chính người dân. Nếu người dân được huy động đầy đủ sẽ tạo điều kiện cho việc tham gia chủ động của họ vào công tác chuẩn bị, phòng ngừa, ứng phó với thiên tai.

• Đầu ra của quá trình đánh giá VCA rất hữu ích cho việc thiết kế một Kế hoạch hành động chi tiết mà anh/chị có thể lồng ghép vào kế hoạch Phát triển kinh tế xã hội và Kế hoạch phòng ngừa thiên tai hàng năm. Kế hoạch hành động sẽ liệt kê tất cả các biện pháp mà cộng đồng có thể tiến hành để hồi phục nhanh hơn sau thảm họa. Kế hoạch này sẽ chỉ ra khung thời gian và các đơn vị chịu trách nhiệm thực hiện. Đối với các biện pháp nằm ngoài khả năng của cộng đồng xã và ngân sách của xã, báo cáo VCA có thể được sử dụng để kêu gọi sự hỗ trợ của cấp chính quyền cao hơn hoặc từ các nhà tài trợ.

Làm thế nào để tiến hành đánh giá VCA ?

Cộng đồng xã chính là những người thực hiện quá trình đánh giá VCA này. Những hướng dẫn viên VCA được đào tạo sẽ đến hỗ trợ một số thành viên cộng đồng được chỉ định dưới sự giám sát của chính quyền địa phương. Quy trình đánh giá VCA sẽ được thực hiện đúng theo hướng dẫn trong "Sổ tay dành cho Hướng dẫn viên đánh giá VCA" được thiết kế riêng cho Việt Nam (xem ảnh minh họa). Quy trình đánh giá VCA thông thường sẽ kéo dài tổng cộng 5 ngày. VCA có thể được tiến hành tại bất cứ thời điểm nào trong năm nhưng tốt nhất là nên chọn thời điểm mà nhiều người dân có thể tham gia được nhất vì thế cần chú ý xem xét lịch làm việc, mùa thiên tai và mùa lễ hội của địa phương để sắp xếp thời gian phù hợp nhất.

Tổng quan quy trình đánh giá VCA

• VCA mang tính tương tác cao và mang đến nhiều cơ hội được chia sẻ và học hỏi cho tất cả thành viên trong cộng đồng. Các lãnh đạo xã nơi VCA từng được tiến hành cho biết họ đánh giá rất cao quy trình này và nhận thấy VCA giúp ích cho họ rất nhiều trong công việc cũng như công tác lập kế hoạch.

• Một trong những hoạt động đầu tiên trong quy trình đánh giá chính là lắng nghe lãnh đạo xã chia sẻ thông tin khái quát về tình hình địa phương. Sau đó đại diện các ban ngành xã sẽ chia nhóm để thảo luận về tình trạng dễ bị tổn thương và khả năng của xã về các vấn đề như sinh kế, các điều kiện sống cơ bản, v..v…với sự hỗ trợ của các hướng dẫn viên VCA.

• Các cuộc họp thôn sẽ được diễn ra vào ngày hôm sau để chính người dân sẽ có cơ hội thảo luận các vấn đề trên. Tại những cuộc họp này, một số công cụ VCA sẽ được sử dụng ví dụ như người dân sẽ cùng nhau vẽ bản đồ, thiết lập sơ đồ về mối liên hệ giữa các vấn đề với các tổ chức xã hội, v..v…Các hướng dẫn viên VCA cũng sẽ tiến hành khảo sát thực địa và phỏng vấn một số hộ dân trên địa bàn xã. Bên cạnh đó, các hướng dẫn viên VCA cũng sẽ quan sát và phỏng vấn ngẫu nhiên một số người dân họ gặp trên đường đi khảo sát. Các cuộc thảo luận với các nhóm đặc thù như học sinh, phụ nữ nghèo, người có thu nhập thấp và người sống tại các địa điểm dễ chịu tổn thương cũng sẽ được thực hiện. Trong quá trình thảo luận này, các thông tin cơ bản và các thông tin bổ sung sẽ được thu thập, tập trung phản ánh các vấn đề lương thực, sức khỏe, sinh kế và phúc lợi xã hội.

• Cuối quy trình đánh giá, các hướng dẫn viên VCA sẽ tổ chức các cuộc họp thôn với người dân thuộc các thành phần xã hội khác nhau sinh sống tại đó để kiểm chứng thông tin. Các rủi ro sẽ được người dân xác định và xếp hạng đồng thời cũng chỉ ra các biện pháp giảm thiểu rủi ro tương ứng. Sau đó các hướng dẫn viên VCA sẽ chuẩn bị báo cáo VCA và đưa ra đề xuất kế hoạch giảm thiểu rủi ro tổng thể cho xã. Báo cáo và kế hoạch này sẽ được đưa ra thảo luận với lãnh đạo xã tại một cuộc họp sau đó. Trong cuộc họp này các lãnh đạo xã sẽ kiểm chứng lại thông tin trong báo cáo và thống nhất việc thực hiện Kế hoạch giảm thiểu rủi ro bao gồm các biện pháp mà cộng đồng xã có khả năng tự thực hiện được và cả những biện pháp mà xã sẽ phải cần đến hỗ trợ từ bên ngoài.

Những kết quả quan trọng sau đánh giá VCA trên địa bàn xã

• Người dân và lãnh đạo xã hiểu một cách thấu đáo về khả năng và tình trạng dễ bị tổn thương của cộng đồng xã và vì thế sẽ cùng chung sức vì một cộng đồng an toàn hơn trước thảm họa.

• Có được một báo cáo chi tiết và rõ ràng về tình hình địa phương, đặc biệt về khả năng và tình trạng dễ bị tổn thương của cộng đồng xã.

• Cộng đồng và lãnh đạo xã thống nhất về các biện pháp cụ thể cần thực hiện để phòng ngừa, ứng phó, giảm nhẹ rủi ro thảm họa. Một kế hoạch chuyển đổi vấn đề - giảm nhẹ rủi ro cho xã sẽ được cụ thể hóa.

Ví dụ về Kế hoạch chuyển đổi vấn đề - giảm nhẹ rủi ro:

Các vấn đề cấp bách	Các yếu tố làm trầm trọng thêm vấn đề	Các giải pháp	Biện pháp cụ thể	Kế hoạch hành động			
				Ai làm?	Thời gian	Nguồn lực	
Lụt lội gây hư hại cho 54 nhà chất lượng kém gần bờ sông	100% các hộ dân này thuộc hộ nghèo. Nước sông dâng cao có thể tràn vào khu dân cư	- Cần nâng cấp nhà của - Cần ngăn nước tràn vào khu dân cư	1. Tiến hành chiến dịch nâng cao nhận thức về sinh sống an toàn 2. Hỗ trợ vốn cho các hộ nghèo để họ nâng cấp nhà cửa 3. Xây dựng các bờ kè để ngăn nước tràn vào khu dân cư	Chính quyền xã và người dân cùng làm Chính quyền xã và cấp chính quyền cao hơn/ các tổ chức phi chính phủ Chính quyền xã đề xuất với cấp chính quyền cao hơn	1 tháng 6 tháng 2 tháng	Ngân sách địa phương và tính nguyện đóng góp Ngân sách địa phương, nguồn hỗ trợ từ bên ngoài Nguồn hỗ trợ từ bên ngoài	
Mất mát về người và nhiều người bị thương do lũ lụt hàng năm	Cộng đồng có kỹ năng và phương tiện hạn chế để ứng phó với sự nguy hiểm của lũ lụt. Cộng đồng cần biết sẽ làm gì khi lũ lụt xảy ra	- Nâng cao nhận thức của cộng đồng về sự nguy hiểm của lũ lụt. Tập huấn và trang bị một đội tìm kiếm cứu nạn	4. Chiến dịch nâng cao nhận thức 5. Lắp các biển cảnh báo ở những khu vực nguy hiểm 6. Đào tạo các kỹ năng bơi cơ bản cho người dân 7. Xây dựng đối phó ứng nhanh của xã 8. Mua các thiết bị ứng phó như thuyền..v.v…	Chính quyền xã Chính quyền xã/ Tình nguyện viên Chính quyền xã/ Các trường dạy bơi Chính quyền địa phương/ Các tổ chức phi chính phủ Chính quyền địa phương/ Các tổ chức phi chính phủ	1 tháng 2 tháng 3 tháng 4 tháng 4 tháng	Ngân sách địa phương Ngân sách địa phương Người dân trả phí học bơi Ngân sách địa phương, nguồn hỗ trợ từ bên ngoài Ngân sách địa phương, nguồn hỗ trợ từ bên ngoài	

TIẾ...

Với một kế hoạch chi tiết như trên, việc quản lý và giám sát quy trình xây dựng cộng đồng an toàn hơn sẽ trở nên dễ dàng hơn. Kế hoạch này cũng hoàn toàn có thể được chia sẻ với các bên liên quan khác nhằm vận động sự hỗ trợ của họ dành cho xã.

Thông tin dành cho người sử dụng

Các hướng dẫn viên VCA có thể sử dụng tài liệu này để giải thích về quy trình đánh giá VCA cho các lãnh đạo địa phương cũng như các bên liên quan. Tài liệu này có thể được kết hợp sử dụng với Sổ tay dành cho Hướng dẫn viên đánh giá VCA (NLRC / VNRC 2010).

Thông tin về tài liệu

Tài liệu này được Chữ thập đỏ Hà Lan và Chữ thập đỏ Việt Nam thiết kế và là một phần của dự án "Sáng kiến mạng lưới hành động chung – JANI". Dự án JANI là sự hợp tác giữa các tổ chức nhân đạo và cơ quan ứng phó khẩn cấp với nhiều hoạt động nhằm nâng cao nhận thức của cộng đồng và đẩy mạnh các thay đổi có ý nghĩa về chính sách để quản lý rủi ro thiên tai tại Việt Nam. Việc xây dựng tài liệu này đã nhận được nhiều ý kiến đóng góp của các chành viên mạng lưới JANI và các cán bộ Chữ thập đỏ hoạt động trong lĩnh vực Quản lý rủi ro thảm họa dựa vào cộng đồng tại Việt Nam. Tài liệu đã được thử nghiệm bởi Hội Chữ thập đỏ và các thành viên JANI.

Thông tin liên hệ

Để biết thêm thông tin hoặc để nhận "Sổ tay dành cho *Hướng dẫn viên đánh giá VCA*", vui lòng liên hệ:

**** Trung Ương Hội Chữ thập đỏ Việt Nam***
82 Nguyễn Du, Hà Nội
Điện thoại: 04-3943.2179
Email: thang_vnrc@yahoo.com

**** Văn phòng Chữ thập đỏ Hà Lan***
83A Trần Quốc Toản, Hà Nội
Điện thoại: 04-3942.5573
E-mail: admin@nlrc.org.vn

Được tài trợ bởi Ban Viện Trợ Nhân Đạo - Ủy Ban Châu Âu (ECHO) thông qua Chương trình phòng ngừa thảm họa (DIPECHO) dành cho khu vực Đông Nam Á.